



Trafikalt grunnkurs – et pedagogisk genistrek?

GDE – matrisen som ideal fordring

Krav eller en forordning?

Et ideal eller visjon å arbeide mot?

En pedagogisk utfordring?

for føreropplæring både nasjonalt og internasjonalt



		Lærestoff		
		Kunnskaper og ferdigheter	Risikoøkende faktorer	Selvurdering og selvinnsikt
N I V Å	Overordnet nivå Generelle handlingstendenser og måter å se omverden på	Generell kunnskap om mennesket. Personlighet, livsstil, verdier, normer, alder og atferdstendenser. Informasjonsbearbeiding	Spenningssøking og risikotaking Holdninger og motiv Selvhevdelse Gruppepress Rusmidler Livsmål og verdier	Personlige vurderings-, reaksjons- og handlingstendenser/ mønster i ulike situasjoner.
	Strategiske nivå Valg og forhold knyttet til reiser/turer	Reisemåte, reisetidspunkt og reisetid Hensikt og motiv for turen Nødvendighet Tretthet, rusmidler Gruppepress m.v.	Tid og tidspunkt Tretthet Ruspåvirkning Personlige motiver Passasjerer Type tur	Egne evner til å lage og følge planer Personlige motiver og mål for kjøringen
	Taktiske nivå Valg og kjøremåter i trafikale situasjoner	Generell regel- og trafikkunnskap Generelle trafikale ferdigheter Sikkerhetsmarginer Risiko i trafikken	Mangelfulle Trafikale kunnskaper og ferdigheter Regelbrudd Vanskelige kjøreforhold Risikoforståelse	Regelkunnskap Kjørestil Selvstendighet Risiko- persepsjon og forståelse
	Manøvrerings nivå Manøvrering av kjøretøyet	Grunnleggende tekniske ferdigheter Kjøretøykontroll og kunnskaper om kjøretøyetts egenskaper og virkemåte, fysiske lover m.m.	Mangelfulle kunnskaper og ferdigheter Liten grad av automatisering Kjøretøyegetskaper Friksjonsforhold m.m.	Egne sterke og svake sider når det gjelder: Teknisk kjøreferdighet Kjøretøykunnskap og kontroll Fysiske lover o. l.

		Lærestoff			Abstrakt og personlig. Veiledning, og dialog
		Kunnskaper og ferdigheter	Risikøkende faktorer	Selvvurdering og selvinnsikt	
N I V Å	Overordnet nivå	Generell kunnskap om mennesket. Personlighet, livsstil, verdier, normer, alder og atferdstendenser. Informasjonsbearbeiding	Spenningssøking og risikotaking Holdninger og motiv Selvhevdelse Gruppepress Rusmidler Livsmål og verdier	Personlige vurderings-, reaksjons- og handlingstendenser/mønster i ulike situasjoner.	
	Strategiske nivå	Reisemåte, reisetidspunkt og reisetid Hensikt og motiv for turen Nødvendighet Tretthet, rusmidler Gruppepress m.v.	Tid og tidspunkt Tretthet Ruspåvirkning Personlige motiver Passasjerer Type tur	Egne evner til å lage og følge planer Personlige motiver og mål for kjøringen	
	Taktiske nivå	Generell regel- og trafikkunnskap Generelle trafikale ferdigheter Sikkerhetsmarginer Risiko i trafikken	Mangelfulle Trafikale kunnskaper og ferdigheter Regelbrudd Vanskelige kjøreforhold Risikoforståelse	Regelkunnskap Kjørestil Selvstendighet Risiko- persepsjon og forståelse	
	Manøvrerings nivå	Grunnleggende tekniske ferdigheter Kjøretøykontroll og kunnskaper om kjøretøyets egenskaper og virkemåte, fysiske lover m.m.	Mangelfulle kunnskaper og ferdigheter Liten grad av automatisering Kjøretøyegenskaper Friksjonsforhold m.m.	Egne sterke og svake sider når det gjelder: Teknisk kjøreferdighet Kjøretøykunnskap og kontroll Fysiske lover o. l.	

Konkret og situasjonsfokusert "Klassisk instruksjon"



Sentrale rapporter

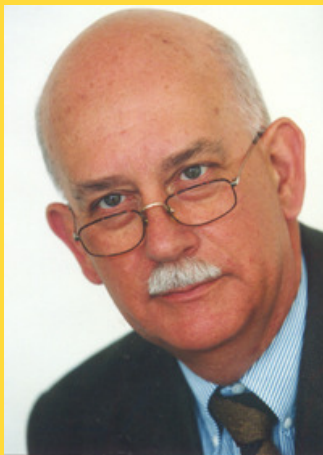
- **Peräaho, Keskinen & Hatakka, 2003** (Norsk utgave 2004)
Førerkompetanse i et hierarkisk perspektiv; konsekvenser for føreropplæringen
(Originaltittel: Driver competence in a hierarchical perspective, implications for driver education)
- **Christ, R., Delhomme, P., Kaba, A., Mäkinen, T, Sagberg, F., Schulze, H. & Siegfrist, S. 1999.**
Investigations on Influences upon Driver Behaviour – Safety Approaches in Comparison and Combination.
GADGET – Final Report.





Litt historikk

- **McKnight, A.J. & Adams, B.B. 1970:** Delte føreroppgavene inn i 45 hovedgrupper, med 1700 undergrupper (Driver Education Task Analysis, Volum I, 1970)
- **J. Michon, 1985:** Systematiserte oppgavene i 3 nivåer som beskriver de ferdighetsområder bilførere må beherske:



Strategiske

(planlegging og strategier for kjøring)

Taktiske

(trafikkale ferdigheter)

Operasjonelle

(kjøretøybehandling)

Michon, J., 1970. A critical view of driver behaviour models.





Litt historikk

- **E. Keskinen, 1996:** Utvidet Michons tre nivåer med et fjerde, overordnet nivå og systematiserte matrisen slik vi kjenner den i dag.
- **Hatakka, Keskinen, Gregersen, Glad & Hernetkoski, 1999:** Matrisen implementert i EU – prosjektet GADGET, publisert internasjonalt i 2002

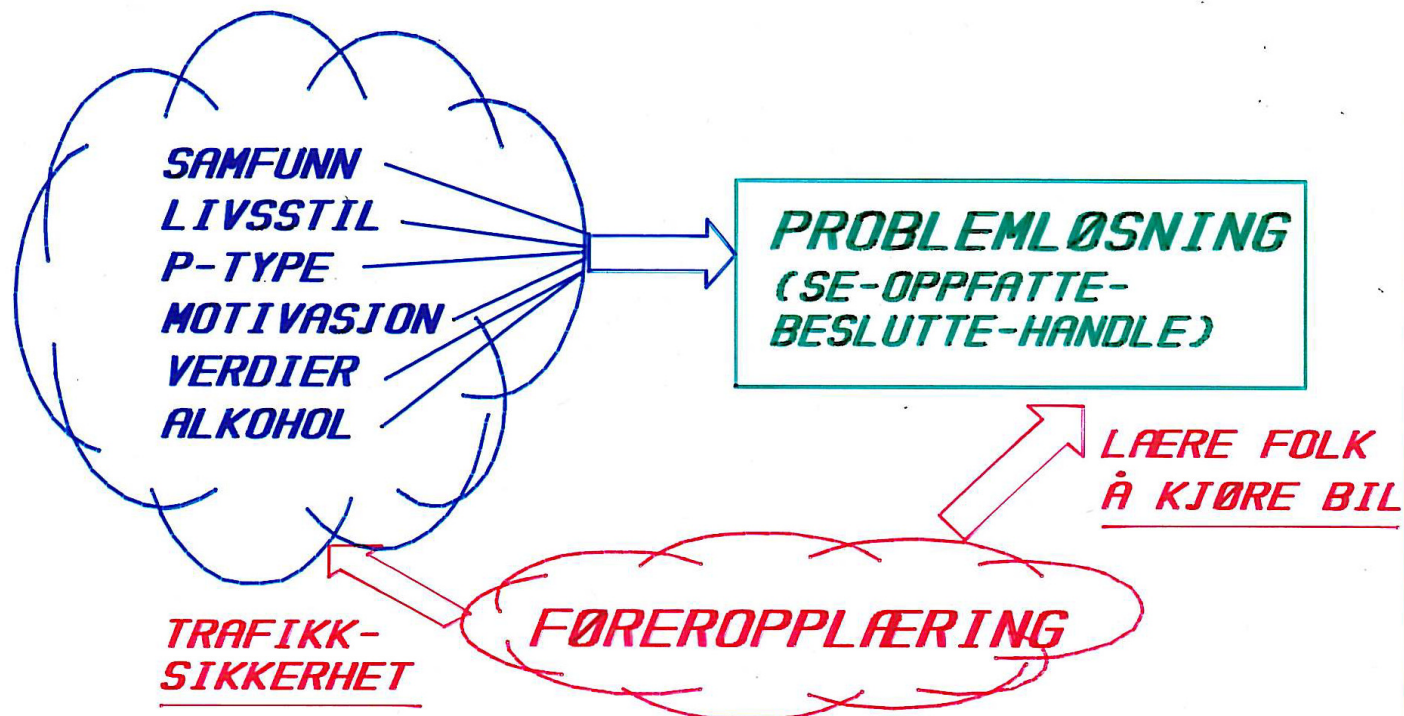




Føreropplæring som trafikksikkerhetstiltak

ÅRSAKER

INDIREKTE → *DIREKTE*



Kilde: D. Moe, SINTEF





Bygger på en konstruktivistisk tilnærming til læring **(Noen få stikkord)**

- Vid forståelse av læringsbegrepet – den skjer både i planlagte lærings situasjoner og i uformelle sammenhenger ("tilfeldig læring, medlæring")
- Læring er en aktiv prosess – elevenes som aktive deltakere i læreprosessen sterkt i fokus
- Læring på ett område er alltid sammenvevd med andre områder i elevens liv (sammenknytting)
- Induktive arbeidsmåter; fra opplevelse og erfaring til tilbakemelding, drøfting og teoribygging





”Klasserommets” fortreffelighet

- Samarbeid og samhandling mellom elevene i klasserommet avgjørende for et godt læringsutbytte og måloppnåelse
- Klasserommet gir mulighet for gruppetrening
 - Øving i å fremme sitt syn og argumentere
 - Øving i å vurdere og forholde seg til ulike syn i ei gruppe
 - Gi og motta tilbakemeldinger fra ”likemenn og kvinner”
- Selvinnsikt utvikles ved at elevene ”tvinges” til refleksjon og selvevaluering (utvikler metakognitive ferdigheter)





Noen konkluderende utsagn om føreratferd

(Fra Gregersen m.fl,; VTI – rapport 491A, 2003)

- **De viktigste momentene for utvikling av trafikksikker atferd hos unge, ferske førere:**
 - Mye kjøreeerfaring og rutine (mengde og kvalitet)
 - Utvikle god risikoforståelse
 - Valg som tas med grunnlag i andre forhold enn trafikale
 - Manglende (selv)innsikt om egne evner og egen atferd
 - Motivasjon for sikker atferd

